

záver, nutnosť jeho rešpektovania potvrdzuje napr. i skúsenosť Komunistickej strany Španielska.

Pri riešení problematiky pokojnej cesty k socializmu sa znova vynára otázka vzájomnej spätosti boja za buržoáznou demokraciou a boja za socializmus. Napriek tomu, že bolo k tejto otázke zaujaté rozsiahlejšie teoretické stanovisko na iných miestach, žiadala by si autorova téza, že „politika boja za demokraciu má hlboko objektívny základ“, hlbšie rozpracovanie.

I v ďalších podkapitolách, ako je *Úloha štátneho aparátu pri pokojnom prechode k socializmu* (str. 79 n.), autor hlboko načieva do sledovanej úlohy nastolovať celý rad diskusných problémov, vyžadujúcich samostatné rozpracovanie. Tak je to napr. i s diskusnou otázkou postoja k buržoázne- mu štátu v jednotlivých etapách pokojnej revolúcie (str. 82).

Autor má pravdu, keď pri účinnej aktualizácii svojich záverov argumentuje napr. pri prekážkach prechodu od kapitalizmu k socializmu slabými pozíciami Komunistickej strany Rakúska. Jeho záver však, že tieto pozície najviac hamujú postup vpred (str. 102), je diskutabilný, zdá sa, že odtrhuje objektívne od subjektívneho. Treba vidieť i druhú stránku veci, určité stimuly antikomunizmu i vlastné chyby komunistických strán (maďarské udalosti roku 1956). Veľmi cenná je kapitola venovaná otázke znárodnenia a boja za štrukturálne reformy, v ktorej sa autorovi darí postihnúť dialektický charakter znárodnenia, posilňujúceho nielen politické, ale i materiálne predpoklady socialistickej revolúcie.

I posledná kapitola, venovaná problémom jednoty robotníckej triedy, obsahuje celý

rad podnetných myšlienok, vychádzajúcich z autorovej zovrubnej znalosti problematiky medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia. Prax mnohých komunistických strán (Taliani, Francúzsko) potvrdzuje, že „medzi komunistickými a socialistickými stranami nejestujú objektívne antagonisticke rozpory ani neprekonateľné rozpory. Antagonizmus môže vzniknúť len pôsobením politiky, zmenou politickej orientácie sociálnodemokratických strán, sledovaním línie, ktorá nezodpovedá záujmom komunistov rovnako, ako nezodpovedá záujmom sociálnodemokratických robotníkov“ (str. 116). Medzinárodné revolučné robotnícke hnutie sa vracia k dôslednému rozpracovaniu leninských princípov taktiky jednotného frontu z obdobia II.—IV. kongresu Komunistickej internacionály, nakoľko „politika jednotného frontu objektívne podnecuje presuny v prospech vplyvu komunistických strán v robotníckom hnutí“ (str. 118).

Podnetná práca s. Zvadu patrí do okruhu tých aktuálnych prác, ktoré sú vždy do určitej miery obmedzené stupňom aktuálnosti, novými momentmi vo vývine situácie. Je nesporným prínosom k samotnej popularizácii teórie socialistickej revolúcie. Z tohto hľadiska by snád bolo možné autorovi vyčítať, že väčšina odkazov pochádza z prameňov (IBKS), ktoré nie sú bežne prístupné, avšak bolo možné vychádzať z pomerne širokej bázy Otázok mieru a socializmu. To sa napr. týka i prínosu IX. a X. sjazdu TKS. I sám pojem „pokojnej“ a „ozbrojenej“ revolúcie, ktorý používa autor, vzhľadom na presnosť by bolo možné nahradiť iným pojmom.

O. Mošner

PODNETNÁ PRÁCA O SOCIALISTICKEJ DEMOKRACII

Každodenný život i vytýčené perspektívy potvrdzujú nielen aktuálnosť, ale i vzrastajúci význam rozvoja socialistickej demokracie, nutnosť cieľavedomého odstraňovania jeho všetkých zábran a prekážok. Táto všeobecná zákonitosť socialistickej výstavby, ktorú využívajú komunistické strany v socialistických krajinách

osobitne po XX. sjazde KSSS, súbežne s rozvojom socialistickej spoločnosti je charakterizovaná celým radom nových, špecifických momentov, umožňujúcich vyústenie socialistickej demokracie do komunistickej spoločenskej sa mosprávy.

Ak sme sa v období kultu osobnosti stretá-

vali v propagande v tejto oblasti s nekonkrétnou, fráзовitou, pod dojmom niektorých Stalínových názorov zjednodušenou interpretáciou zložitých procesov prerastania štátu diktatúry proletariátu vo všeludový štát, prejavuje sa v publicistike socialistických štátov závažný obrat smerom ku konkrétnemu, teoreticky efektívnemu skúmaniu týchto javov.

Práca s. J. Moravca *Na cestách k všelidové demokracii*¹ zoznamuje čitateľa na konkrétnom historickom materiáli s aktuálnymi praktickými problémami rozvoja socialistickej demokracie v SSSR v období rokov 1956—1958. Táto pomerne krátka etapa vo vývine sovietskej spoločnosti sklbuje v sebe jednak výsledky dosiahnuté v postupnom procese prípravy a uskutočňovania záverov boja proti dôsledkom kultu osobnosti od roku 1953, jednak skúsenosti z nebezpečenstva recidív dogmaticko-sektárskeho postoja, likvidovaných porážkou dogmaticko-sektárskej frakcie roku 1957.

V úvodnej časti charakterizuje autor podstatu a miesto socialistickej demokracie vo vývine socialistickej spoločnosti, poukazujúc pritom na nesprávnosť jej zužovania iba na jej „politickú stránku“ (str. 10). Práca je rozčlenená do 4 kapitol, ktorých obsah volil autor vzhľadom na špecifickosť i vzájomné vzťahy jednotlivých oblastí spoločenského života — činnosť soviетov všetkých stupňov, problematika riadenia priemyslu a stavebníctva, aktuálne otázky práce odborov a vzájomné vzťahy kolchoznej výroby a demokracie.

Autor konkrétne ukazuje, čo podnecovalo a čo bránilo v období pred XX. sjazdom KSSS v činnosti soviетov. Ešte roku 1955 neprevyšoval napr. počet ich zasadnutí 69 %. Oslabovalo sa spojenie voličov a poslancov, ktorí nevykonávali riadne svoj poslaneaný mandát. Je prirodzené, že v takejto situácii pôsobila „politická stránka“ socialistickej demokracie na ekonomickú oblasť. Kult osobnosti vážne narušoval socialistickú podstatu a obsah sovietskeho štátu. Autor uvádza zaujímavé skutočnosti

¹ Vydalo Nakladateľstvo politickej literatúry roku 1964, strán 271.

z jednotlivých sväzových republik, kde kult osobnosti znemožňoval dôsledný rozvoj ústavných princípov činnosti soviетov. Východiskovou základňou pre plné uplatnenie ústavných princípov v činnosti soviетov sa stala obnova leninského poňatia vzájomných vzťahov strany a soviетov v záujme plného uplatnenia ich samostatnosti a iniciatívy.

Podnetné myšlienky obsahuje napr. kapitola III *Odbory zvyšujú bojovnosť a aktivitu*. Autor pripomína znova i u nás tak často parafrázovanú Leninovu myšlienku o hlavnom poslaní odborov v podmienkach socializmu — vychovávať, školiť a získavať masy robotníkov a zamestnancov pre aktívnu účasť na výstavbe komunizmu. Už za čias V. I. Lenina znamenalo to prakticky, aby odbory postupne plnili niektoré funkcie štátnych hospodárskych orgánov, funkcie spolupracovníkov, „partnerov“ sovietskeho štátu, jeho aparátu. V období kultu osobnosti sa vždy neuplatňovala Leninova myšlienka o obhajobe hmotných, sociálnych a kultúrnych záujmov robotníckej triedy odbormi, najmä proti prejavom byrokratizmu. I v tejto oblasti, najmä pokiaľ ide o dôsledné využívanie právomoci odborov a vytváranie podmienok pre zvyšovanie ich iniciatívy a bojovnosti, zohral veľký význam XX. sjazd KSSS. V tejto súvislosti nastoľuje autor na základe diskusných námetov napr. otázku voliteľnosti hospodárskych vedúcich pracovníkov (riaditeľov a pod.) a poukazuje na nevhodnosť takéhoto postupu. I naše vlastné skúsenosti poukazujú na požiadavku citlivého diferencovania medzi úlohami výroby, hospodárskou činnosťou a otázkami rozvoja socialistickej demokracie, pravda, bez ujmy posilňovania aktívneho vplyvu pracujúcich na riadenie hospodárskych procesov.

Práca je napísaná živým, nekonvenčným štýlom, doplnená je výstižnými tabuľkovými údajmi k hlavným problémom rozvoja sovietskeho hospodárstva v autorom skúmanej etape. Môže sa stať užitočnou pomôckou našich propagandistov i pri popularizácii sovietskych skúseností.

O. Mošner